

Eliminatie van het wereldhandelstekort

Onlangs werd in ESB een World Accounting Matrix gepresenteerd voor het wegwerken van het wereldhandelstekort. Deze benadering gaat echter te gemakkelijk voorbij aan de pogingen van het IMF om discrepanties in de betalingsbalansstatistieken op te heffen.

Op mondiaal niveau resulteerde in 1992 op de lopende rekening van de betalingsbalans een tekort van \$ 107,8 mrd¹. Met dit bedrag overtrof de werelduitgaven aan goederen, diensten en inkomens de wereldontvangsten.

De omvang van de discrepanties op de lopende rekening brengt voor economen en beleidsmakers een aantal onzekerheden met zich mee. Zo is het de vraag aan welke landen en betalingsbalansposten de 'wereldsluitpost' in de betalingsbalans moet worden toegerekend. Deze vraag heeft belangrijke implicaties voor de beoordeling van de economische situatie van landen en voor de daarop te enten beleidslijnen, maar is tevens van belang voor bij voorbeeld het overleg over het slechten van handelsbarrières (GATT, WTO).

In ESB van 2 februari jongstleden doen De Jong en Vos verslag van hun exercities met een zogenaamde World Accounting Matrix (WAM). De WAM wordt gepresenteerd als een effectief instrument voor het wegwerken van het wereldhandelstekort, waardoor het "een aanzet kan vormen tot een grotere consistentie in de gegevens over de wereldeconomie". In hun inleiding verwijzen de auteurs tevens naar eerdere initiatieven die het IMF met betrekking tot de discrepanties in de lopende en de kapitaalrekening op wereldniveau heeft genomen². In de bedoelde IMF-studies, genoemd naar de voorzitters van de betrokken onderzoekscomités Esteva en Godeaux, worden de discrepanties in de wereldbetalingsbalans grondig geanalyseerd en worden aanbevelingen gedaan die een structurele oplossing van de wereldsluitpost-problematiek beogen. Recentelijk heeft het IMF nader gerapporteerd over de stand van zaken bij

de implementatie van deze aanbevelingen. De aanpak van het IMF, die gericht is op harmonisatie van het statistisch basismateriaal, kent een andere invalshoek dan de WAM. Uiteindelijk wordt echter het zelfde doel nagestreefd: eliminatie van het wereldhandelstekort.

Alternatieve benaderingswijzen

De WAM wordt door De Jong en Vos beschreven als een systeem dat grensoverschrijdende reële en financiële stromen confronteert met informatie over nationale besparingen en investeringen, onder de restrictie dat uiteindelijk een sluitend rekeningenstelsel resulteert. Met de WAM is het mogelijk om de uitkomsten van de wereldbetalingsbalans in te passen in het macro-economisch beeld zoals dat naar voren komt uit andere statistieken. Consistentie wordt bereikt door de WAM te definiëren als een sluitend systeem; sluitposten worden daarbij op basis van beschikbare informatie toegerekend aan de cellen van de matrix.

Hoe verdienstelijk de exercitie met de WAM ook is, het is niet zeker of de uitkomsten ervan een betere beschrijving geven van de economische processen dan de oorspronkelijke cijfers. De Jong en Vos stellen zichzelf daarom bij hun conclusie terecht de vraag "Brengt de WAM ons dichterbij de waarheid?". Deze vraag kunnen zij niet bevestigend beantwoorden.

Waar het hen echter om gaat is dat "de bestaande discrepanties... te groot (zijn) om te negeren". Deze grote discrepanties vormden voor het IMF 10 jaar geleden de aanleiding tot de eerder genoemde activiteiten. Het IMF richt zich echter niet op boekhoudkundige, modelmatig opgeleg-

de, consistentie, maar op harmonisatie van het statistische basismateriaal. Met deze werkwijze kunnen de discrepanties in de statistiek ook daadwerkelijk worden teruggedrongen.

In de Esteva- en Godeaux-rapporten wordt, voor zover mogelijk, aangegeven wat de achterliggende oorzaken van de grote discrepanties zijn. Voorts wordt een aantal aanbevelingen gedaan om de omvang van de statistische verschillen in de toekomst te verkleinen. De Jong en Vos hebben zich de analyses in deze rapporten ten nutte gemaakt bij hun procédé om de (betalingsbalans-)cijfers in het raamwerk van de WAM in te passen. Zo sluiten hun aanpassingen in het onzichtbaar verkeer (diensten, inkomens en overdrachten) qua soort en richting aan op de uitkomsten van het *Report on the current account discrepancy*. Dit geldt ook voor de opwaartse bijstelling van de lopende rekeningen van de ontwikkelingslanden en de 'offshore banking centers'. De bijstelling van de lopende rekening van Japan, en in mindere mate die van de VS, is verder weinig opmerkelijk, als de omvang en het teken van de 'errors and omissions' in de oorspronkelijke cijfers, zoals pregnant geïllustreerd in het inleidende hoofdstuk van het *Report on the measurement of international capital flows*, in aanmerking worden genomen.

Via de methodiek van de WAM blijkt het in principe mogelijk om eerdere, deels kwalitatieve, onderzoeksresultaten van het IMF nader te kwantificeren. Het is echter moeilijk te bepalen wat de waarde van een dergelijke kwantificering is. De WAM gaat uit van boekhoudkundige regels, waarbij uitkomsten van de betalingsbalans en van de Nationale Rekeningen (NR) met elkaar in verband worden gebracht. Een soortgelijke confrontatie blijkt – als gevolg van definitie-, populatie- en waarderingsverschillen – op nationaal niveau echter al grote problemen op te leveren. Zo bedroeg het verschil tussen de uitkomsten van de Nederlandse lopen-

1. IMF, *Balance of Payments Statistics Yearbook*, deel 2, Washington DC, september 1993.

2. IMF, *Report on the world current account discrepancy*, Washington DC, 1987; IMF, *Report on the measurement of international capital flows*, Washington DC, 1992.

de rekening volgens de betalingsbalans en volgens de Nationale Rekeningen over 1992 f 5,2 miljard. Dergelijke verschillen illustreren dat het verdelen van een sluitpost in een WAM een heikele onderneming is.

Voortgang IMF

Het IMF heeft in februari 1992 een klein comité (IMF Committee on BoP Statistics) opgericht, bestaande uit ervaren betalingsbalanssamenstellers. Ook Nederland is hierin vertegenwoordigd. De opdracht is om de voortgang met de implementatie van de aanbevelingen van de beide onderzoeksrapporten in kaart te brengen en deze voortgang verder te bevorderen. Recentelijk is hiertoe een eerste inventarisatie afgerond. Op basis van een door 38 landen beantwoorde enquête is de voortgang bij het implementeren van de aanbevelingen van de Esteva- en Godeaux-rapporten in kaart gebracht. In de verslaglegging van de resultaten van deze enquête worden de volgende aanbevelingen nog eens nader belicht³:

- versterking van het wettelijk kader van de betalingsbalansrapportage;
- verbetering van de rapportage van grensoverschrijdende kapitaaltransacties;
- bevordering van internationale gegevensuitwisseling en –coördinatie.

De inventarisatie laat zien dat er bij de IMF-lidstaten veel onderhanden is. Vrijwel alle landen gaven aan dat de deregulering van het internationaal kapitaalverkeer en de wereldwijde liberalisatie van de financiële markten hen hebben genoodzaakt tot het versterken van hun betalingsbalansrapportagesystemen⁴. Deze ontwikkelingen in het internationale financiële bestel hebben in eerste instantie wereldwijd geresulteerd in een kwalitatieve verslechtering van de betalingsbalansstatistiek. Voor beleidsmakers is dit een punt van zorg.

Veel landen werken echter hard aan het aanpassen van hun rapportagesystemen aan de veranderende financiële omgeving. Zo heeft een aantal landen de wettelijke basis voor de betalingsbalansrapportage versterkt, de controle op de naleving van rapportagerichtlijnen aangescherpt en de 'dekking' van het statistisch materiaal verbeterd.

Daarnaast trachten veel landen hun betalingsbalansstatistiek beter te laten aansluiten bij de IMF-richtlijnen, die zijn vastgelegd in het Balance of Payments Manual⁵. Dit zal leiden tot een grotere vergelijkbaarheid van betalingsbalanscijfers.

Voorts wordt in diverse landen gestudeerd op een betere waarneming van effectentransacties die niet via binnenlandse intermediairs worden afgewikkeld. Ook worden nieuwe enquêtesystemen geïntroduceerd voor de waarneming van ingehouden winsten op directe investeringen⁶. Ten slotte blijkt men ook in toenemende mate betalingsbalansuitkomsten te vergelijken met die van andere landen om te bezien of in theorie overeenkomstige betalingsbalansuitkomsten ook in de praktijk op elkaar aansluiten⁷.

Het IMF-comité zal de discussies over de kwaliteit van de betalingsbalanscijfers blijven bevorderen om zo uiteindelijk een verbetering van de kwaliteit van deze cijfers te bereiken. Voorts zal het comité een enquête opstarten op het gebied van het grensoverschrijdend effectenbezit en de vergelijkbaarheid van de betalingsbalans met andere statistieken (met name de *international banking statistics* van de BIS) bevorderen. Ook zal de bilaterale uitwisseling van gegevens door het IMF verder worden aangemoedigd. Ten behoeve van de minder ontwikkelde landen zal het IMF zijn activiteiten op het gebied van de technische assistentie uitbreiden.

Besluit

Het IMF probeert, zoals hiervoor is besproken, de discrepanties in de wereldbetalingsbalansstatistiek terug te dringen. Voorlopig zal de gebruiker echter met de bestaande verschillen moeten leven. De WAM, zoals gepresenteerd door De Jong en Vos, kan daarbij een cijfermatige indicatie geven van de mate waarin de uitkomsten van de wereldbetalingsbalans passen in het macro-economisch beeld zoals geschetst in andere statistieken. De Jong en Vos doen de IMF-activiteiten echter (te) gemakkelijk af als ad hoc en gaan aldus voorbij aan de lopende inspanningen ter versterking van het statistisch kader. Op de langere termijn zal de structurele aanpak van het IMF ons dichterbij de

waarheid brengen dan de statistische inpassingscorrecties van de WAM.

Tom van Veen

De auteur is werkzaam bij de Nederlandse Bank, afdeling Statistische Informatie en Rapportages. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

3. IMF, *Improving international balance of payments statistics: a report on progress made by selected countries*, Washington DC, 1994.

4. Als gevolg van de deregulering worden kapitaalstromen in veel landen niet langer geregistreerd op basis van verleende vergunningen voor het doen van grensoverschrijdende betalingen (kapitaalrestricties). Voorts worden tegenwoordig transacties steeds minder afgewikkeld via binnenlandse intermediairs, welke, vooral in Europa, een belangrijk aanknopingspunt voor de betalingsbalansrapportage vormen.

5. IMF, *Balance of Payments manual*, vijfde editie, Washington DC, 1993.

6. Deze post bleek in het verleden verantwoordelijk voor substantiële discrepanties in de betalingsbalansstatistiek.

7. Zoals: de invoer van land A uit land B moet gelijk zijn aan de uitvoer van land B naar land A.